

KEMI-TORNIONLAAKSON KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ LAPPIA

KONSERNIOHJE

Yhtymähallitus 30.5.2017, asiakohta 83

Yhtymävaltuusto 30.5.2017, asiakohta 14

1 KUNTAYHTYMÄKONSERNI, OMISTAJAPOLITIikka JA OMISTAJAOHJAUS

1.1 KUNTAYHTYMÄKONSERNI

Kuntalain (410/2015) 6 § mukaan kuntayhtymä tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Kunnan tytäryhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, jossa kuntayhtymällä on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

1.2 LAPPIAN STRATEGIA JA OMISTAJAPOLITIikka

Omistajapolitiikka on osa kuntalain 37 §:n tarkoittamaa kuntastrategiaa, jonka valtuusto hyväksyy.

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian (Lappia) omistajapolitiikassa määritetään, missä Lappian on perusteltua olla omistajana ja sijoittajana. Omistajapolitiikassa asetetaan kriteerit, joilla arvioidaan omistuksen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Omistajapolitiikan tavoitteena on tukea ja parantaa Lappian palvelutuotantoa sekä muiden tehtävien laadukasta ja taloudellista toteuttamista. Kassavarallisuuden ja ylijäämän käsittelyn osalta sijoituspolitiikkaa tarkennetaan erillisellä tytäryhteisöjä koskevalla sijoitusohjeella.

Lappia huolehtii siitä, että sen edustajat Lappian määräysvallassa olevissa yhteisöissä toimivat Lappian strategisessa suunnittelussa sekä toiminnan ja talouden ohjauksen prosessissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Näiden yhteisöjen seuranta ja raportointi järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja samalla tavalla kuin Lappian omien yksiköiden seuranta ja raportointi.

Lappian omistajapolitiikassa on kysymys omistajastrategian valinnasta sekä sen onnistumisen arviosta ja konserniohjauksesta, joka perustuu omistukseen liittyvän määräysvallan käyttöön.

1.3 OMISTAJAOHJAUS

Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Myötävaikuttaminen perustuu Lappian strategiaan, omistajapolitiikkaan ja yhteisölle asetettuihin tavoitteisiin sekä yhteisöistä ja toimintaympäristön muutoksista saatuun tietoon perustuviin

arviointeihin. Konserniohjaus voidaan jaotella omistajaohjaukseen ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamiseen.

2 KONSERNIOHJE

2.1 KONSERNIOHJEEN TARKOITUS JA TAVOITE

Lappian konserniohjeella luodaan puitteet Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian konserniin (Lappia-konserni) kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle Lappian tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen omistajaohjauksessa.

Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, Lappian yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen.

2.2 SOVELTAMISALA

Tämä konserniohje koskee Lappiaa ja sen tytäryhteisöjä. Konserniohjeen voimaantullessa Lappia-konserniin kuuluu Lappian 100 %:sti omistama Lappia-Koulutus Oy ja 62,5 %:sti omistama Lappiahalli Oy.

2.3 KONSERNIOHJE

Konserniohjeella määritellään menettelytapoja, jotka tukevat Lappia-konsernin talouden suunnittelua ja seuranta, riskienhallintaa, tiedottamista, sitoutunutta hallitustyöskentelyä sekä hyvää johtamista ja hallintoa.

Konserniohjeessa annetaan myös yleisen tason toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet konserniyhtiöille.

Lappian konserniohjeessa annetaan kuntalain 47 §:n mukaisesti tarpeelliset määräykset ainakin:

- 1) Lappia-konsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta
- 2) konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä
- 3) tiedottamisesta ja Lappian luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta
- 4) velvollisuudesta hankkia Lappian kanta asiaan ennen päätöksentekoa
- 5) Lappia-konsernin sisäisistä palveluista
- 6) Lappian tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä
- 7) Lappian tytäryhteisöjen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta

2.4 KONSERNIOHJEEN KÄSITTELY JA HYVÄKSYMINEN

Kuntalain 14 §:n mukaisesti yhtymävaltuusto päättää konserniohjeesta. Konserniohje tulee voimaan, kun yhtymävaltuusto on sen hyväksynyt.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään Lappian määräysvallassa olevan tytäryhtiön yhtiökokouksessa ja hallituksessa. Samalla tytäryhtiö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan.

2.5 KONSERNIOHJEEN SITOVUUS

Konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei sitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä muuta johdu.

Omistajaohjausta käyttäessään Lappia ottaa huomioon yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohje ei muuta tytäryhteisön tai Lappian johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta. Konserniohjeen noudattamatta jättäminen voi kuitenkin johtaa vahingonkorvausvastuuseen, mikäli sen noudattamatta jättämisen seurauksena on merkittävää haittaa tai vahinkoa tytäryhteisölle tai omistajalle.

2.6 LAPPIAN TOIMIELINTEN JA VIRANHALTIJOIDEN TOIMIVALLAN JAKO

Konsernijohto, konsernijohton tehtävät sekä toimivalta on määritelty Lappian hallintosäännössä.

Lappian konsernijohtoon kuuluvat yhtymähallitus, kuntayhtymän johtaja/rehtori ja talousjohtaja.

Yhtymävaltuusto päättää Lappian ja konsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista, hyväksyy konsernitilinpäätöksen, konserniohjeen sekä päättää Lappian ja konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Tarkastuslautakunta arvioi yhtymävaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten konsernia koskevien tavoitteiden asettelua ja toteutumista.

Yhtymähallitus

- vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle
- vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan
- määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisökohtaisen työnjaon
- antaa valtuustolle vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittämisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä
- arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta
- nimeää kunnan ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä
- nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet

Talusojohtaja seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja raportoi näistä yhtymähallitukselle. Kuntayhtymän johtaja/rehtori antaa Lappian ennakkokannan konserniohjausta edellyttävissä asioissa.

2.7 LAPPIA-KONSERNIN TOIMINNAN, TALouden JA INVESTOINTIEN SUUNNITTELU SEKÄ OHJAUS

Yhtymävaltuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisölle toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu Lappian strategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisön kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisön toiminta on Lappia-konsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisön taloussuunnitelman tulee perustua yhtymävaltuuston asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Osakeyhtiölain (624/2006) mukaan yhtiön hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Tytäryhteisön on toimitettava vuosittain Lappialle taloussuunnitelma, johon sisältyy tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelma Lappian erikseen antaman aikataulun mukaisesti. Taloussuunnitelman on oltava Lappian suunnittelukauden mittainen ja siitä on käytävä ilmi tytäryhteisölle asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.

Investointien suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös verosäännökset. Toimintarakenteita muutettaessa tulee huomioida muun muassa tuloveroa, varainsiirtoveroa, arvonlisäveroa ja valtiontukia koskeva sääntely ja niiden

vaikutukset yhtiön ja Lappia-konsernin taloudelliseen asemaan siirtymävaiheessa ja sen jälkeen. Lisäksi Lappian ja sen tytäryhteisön välisissä taloudellisissa suhteissa tulee ottaa huomioon valtiontukea (julkista tukea) koskeva Euroopan unionin ja Suomen kansallinen kilpailuneutraliteettia koskeva sääntely. Investointisuunnitelma tehdään Lappian suunnittelukauden mittaiseksi. Merkittävistä investoinneista ja hankkeista neuvotellaan konsernijohton kanssa. Tytäryhteisön talousarvio on toimitettava yhtymähallitukselle tiedoksi.

2.8 KONSERNIVALVONNAN JA RAPORTOINNIN SEKÄ RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN

2.8.1 Konsernivalvonta

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan konsernijohton vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia. Konsernijohton tehtävänä on järjestää tytäryhteisöjen toiminnan aktiivinen omistajaohjaus, toiminnan ja talouden seuranta sekä niihin liittyvien riskien arviointi.

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös konserniohjeen noudattamisen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seuranta. Tytäryhteisön hallituksen tulee hyväksyä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet sekä seurata ja arvioida niiden tuloksellisuutta yhtymäkokouksen hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaisesti. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisön hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Tytäryhteisön on raportoitava olennaisista riskeistä konsernijohtolle.

2.8.2 Raportointi

Lappian tytäryhteisön hallituksen on annettava yhtymähallitukselle kuntayhtymäkonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. (KuntaL 116 §)

Osavuosikatsaus annetaan yhtymähallitukselle puolivuositain. Lisäksi 100 %:sti omistetut tytäryhteisöt kuuluvat raportoinnissa Lappian järjestelmiin sen yhtenä osana ja tulevat Lappia-konsernin aikataulun mukaiseen kuukausiseurantaan ja –raportointiin.

Tytäryhteisöjen on toimitettava tilinpäätöksen yhteydessä seuraavat raportit:

- talousarvion toteutuminen tuloslaskelman muodossa
- osavuosikatsauksen yhteydessä arvio talousarvion toteutumisesta vuositasona

- selvitys rahoitusasemasta/sijoitustoiminnasta
- selvitys vuositavoitteiden toteutumisesta ja toteutusvaiheesta
- lähiajan merkittävimmät toiminnalliset ja taloudelliset tapahtumat

Vuosiraportointi tapahtuu tilinpäätöksen yhteydessä. Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava kirjanpitolain ja osakeyhtiölain säädösten mukaisesti. Merkittävät poikkeamat hyväksytystä suunnitelmasta, talousarviosta ja rahoitusasemasta on raportoitava aina välittömästi konsernijohtolle. Tytäryhteisön on annettava konsernijohtoon pyynnöstä muitakin selvityksiä toiminnastaan ja taloudestaan.

2.8.3 Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa konsernin valvontajärjestelmää. Riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan, että tytäryhtiön liiketoimintaan vaikuttavat riskit tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan.

Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla voidaan saavuttaa haluttu kokonaisriskien taso verrattuna yhtiön riskinotto-kykyyn niin, että yhtiön liiketoiminnan jatkuvuus ei vaarannu.

Konsernissa noudatetaan Lappian ja tytäryhteisön kesken hyväksytyjä riskienhallinnan perusteita ja ohjeita. Tytäryhteisön on neuvoteltava riittävän ajoissa kuntayhtymäjohtaja/rehtorin kanssa riskianalyyseihin ja riskien vakuuttamiseen liittyvistä asioista.

Lappian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty yhtymävaltuustossa 11.6.2013 § 20.

Tytäryhteisön tulee raportoida konsernijohtolle tytäryhteisön merkittävimmistä riskeistä sekä riskienhallinnan toimivuudesta ja riittävydestä yhteisön toimintakertomuksessa vuosittain ja tarvittaessa myös osavuosikatsauksessa. Mikäli tytäryhteisössä havaitaan tilikaudella uusia ja merkittäviä riskejä, tulee niistä raportoida viipymättä konsernijohtolle. Lisäksi tulee varmistaa, että raportoinnin perusteella ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

2.9 LAPPIAN LUOTTAMUSHENKILÖIDEN TIETOJENSAANTIOIKEUDEN TURVAAMINEN

Lappia-konsernin viestinnässä noudatetaan avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaatteita. Lappian luottamushenkilöillä on oikeus saada Lappian viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei

salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti konsernijohdolle.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamiaan tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat luottamuksellisia tai salassa pidettäviä.

2.10 VELVOLLISUUS HANKKIA LAPPIAN KANTA ASIAAN ENNEN PÄÄTÖKSEN- TEKOA

Lappia-konserniin kuuluvan tytäryhtiön on ennen omaa päätöksentekoaan selvitettävä konsernijohdon ennakkokäsitys asiaan silloin, kun päätettävä asia merkittävästi vaikuttaa yhteisön tai Lappian toimintaan ja taloudelliseen vastuuseen. Ennakkokäsitys hankitaan kirjallisesti.

Tytäryhtiön johdon tulee toimia huolellisesti ja yhtiön edun mukaisesti. Lopullinen päätösvalta ja vastuu erillistä kannanottoa koskevassa asiassa on aina yhtiön omalla päätöksentekotoimielimellä, vaikka konsernijohdon kannanotto päätettävään asiaan on hankittu ennen yhtiön päätöstä.

Tytäryhtiön hallituksen on hankittava Lappian tai konsernijohdon ennakkokäsitys seuraaviin toimenpiteisiin:

- tytäryhteisön perustaminen
- yhteisön toiminta-ajatuksen muuttaminen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen
- asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat kuntayhtymästrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei ole erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen

- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset
- merkittävät henkilöstöpoliittiset linjaukset
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimuksiin perustuvista oikeuksista luopuminen
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen.

2.11 KONSERNIN SISÄISET PALVELUT

2.11.1 Konsernin sisäiset hankinnat

Hankintayhteistyöhön sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), Lappian hankintaohjeita tai erityisalojen hankintalakia.

Tytäryhtiön on selvitettävä hankintayhteistyön edellytykset ennen hankintojen toteuttamista. Päätös hankintayhteistyöhön osallistumisesta tehdään erikseen kussakin tytäryhteisössä Lappian ohjeistuksen mukaisesti, ellei ole perusteltua syytä poiketa siitä. Hankintaohjeissa annetaan yksityiskohtaisemmat määräykset hankintojen menettelytavoista ja yhteishankinnoista. Merkittävien käyttöomaisuushyödykkeiden ja arvopapereiden luovutuksista on neuvoteltava konsernijohtajan kanssa.

2.11.2 Maksuliikenne ja rahoitus

Lappia-konsernissa pyritään yhteisöjen yhteistyöllä parhaaseen mahdolliseen tulokseen ja hyötyyn. Maksuliikennepalveluja hoidetaan konsernissa keskitetysti ellei perustellusta syystä muuta johdu. Maksuvalmius on pidettävä kussakin konserniin kuuluvassa tytäryhteisössä riittävänä.

Vieraan pääoman hankinnan on oltava toiminnallisesti ja taloudellisesti perusteltua. Pitkäaikaisten lainojen käyttö suurimmissa hankkeissa vahvistetaan talousarviossa. Talousjohtaja hoitaa konsernissa rahoitus-, kassavirta- ja otto- ja antolainausasioita. Tytäryhteisöllä on velvollisuus hyvissä ajoin aloittaa neuvottelu konsernijohtajan kanssa rahoitus-, kassavirta-, otto- ja antolainauksia varten. Tytäryhteisö kilpailuttaa pitkäaikaiset ottolainansa tai ottaa käyttöön kuntatodistuksia tai limiittiluoton lyhytaikaisiin lainatarpeisiin.

2.11.3 Sijoitustoiminta

Tytäryhteisön on järjestettävä sijoitustoimintansa yhteistyössä Lappian kanssa. Sijoituksen onnistumisesta vastaa ensisijaisesti tytäryhteisön päätösvaltainen toimielin.

2.11.4 Takauksen ja vakuuden antaminen

Lappiassa takauksista päättäminen kuuluu yhtymävaltuuston toimivaltaan. Lappia voi taata tytär- ja osakkuusyhteisöjen ottolainoja, mikäli se pienentää lainakustannuksia tai tytäryhtiöillä ei ole muita vakuuksia. Lappia voi vaatia takauksista takausprovision. Takauksissa on otettava huomioon EU-lainsäädännön ja valtioneuvoston päätösten rajoitukset.

Tytäryhteisö ei voi ilman konsernijohdon lupaa myöntää takauksia tai käyttää omaisuuttaan vakuutena.

2.11.5 Henkilöstöpolitiikka

Lappia-konsernin tytäryhteisön on noudatettava toiminnassaan pääsääntöisesti Lappian henkilöstöpolitiikan periaatteita sekä voimassa olevia alan työehtosopimuksia. Etenkin harkinnanvaraisten työsuhteen etujen myöntämisessä tytäryhteisöjen on noudatettava Lappian käytäntöä. Tällaisia ovat esimerkiksi harkinnanvaraiset palkkaedut, harkinnanvaraiset työvapaat, oikeus luontoissuorituksiin ja lisäeläke-etuihin.

Henkilöstön käytön tulee olla tehokasta, tarkoituksenmukaista ja taloudellista. Henkilöstön osalta huomioidaan mahdollisuudet henkilöstön sisäiseen liikkuvuuteen ja toimintojen hoitamiseen keskitetysti.

Tytäryhteisö järjestää eläkevakuutuksensa Kuntien eläkevakuutuksessa silloin, kun se on Lappian edun mukaista eikä tytäryhteisön etu muuta edellytä.

2.12 TYTÄRYHTEISÖN HALLITUKSEN KOKOONPANO JA NIMITTÄMINEN SEKÄ TOIMIELINTEN VASTUUT JA TEHTÄVÄT

Lappian yhtymähallitus päättää hallitusjäsen ehdokkaiden nimeämisestä tytäryhteisön hallitukseen. Hallitusjäsen ehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolain mukaisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisön hallitukseen nimetään kuntakonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua. Kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus (KuntaL 47.2 §). Kyvykkyyden ja osaamisen lisäksi on tärkeää varmistaa, että hallituksen jäsenillä on riittävästi aikaa perehtyä ja sitoutua yhtiön toimintaan ja sen kehittämiseen. Hallituksella tulee olla taitoa tukea ja kyseenalaistaa toimitusjohtajan toimintaa.

Lappian tytäryhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan tehtävään sovelletaan osakeyhtiölakia. Kyse ei ole siis kunnallisesta luottamustoimesta. Vastuut ja velvollisuudet poikkeavat merkittävästi kunnan luottamushenkilöiden vastuista ja velvollisuuksista ja tämä tulee ottaa huomioon hallituksen jäseniä valittaessa ja suostuttaessa tehtävän vastaanottamiseen.

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vastaa siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty (OYL 6:2§). Hallituksen ja toimivan johdon tulee tuntea yhtiön toimintaa koskevan lainsäädännön lisäksi esimerkiksi ympäristö-, työ- ja verolainsäädäntöä, ja he kantavat siitä vastuun.

Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava hallitukselle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen hallituksen tehtävien hoitamiseksi. (OYL 6:17 §)

Yhtiön johdon on toimittava huolellisesti ja edistettävä yhtiön etua. Yhtiökokous, hallitus, tai toimitusjohtaja ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella. Hallitus vastaa yhtiön taloudellisen aseman seurannasta, ilmoitusvelvollisuudesta maksukyvyttömyystilanteissa ja siitä, että yhtiön varoja jaetaan vain laissa säädetyin ja liiketaloudellisin perustein.

Hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja ovat henkilökohtaisessa vastuussa vahingosta, jonka hän on tehtävässään huolellisuusvelvoitteen vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhtiölle. Hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava myös vahinko, jonka hän on tehtävässään muuten osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä rikkomalla tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhtiölle, osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle.

2.13 TYTÄRYHTEISÖJEN HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA

2.13.1 Esteellisyys kuntakonsernissa

Hyvään hallintotapaan kuuluu, että kunnan tytäryhteisöjen asioita kunnan hallinnossa käsiteltäessä noudatetaan hallintolakia ja muita menettelytapasäännöksiä. Hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan virkamies (viranhaltija tai luottamushenkilö) on esteellinen, jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä, toimitusjohtajana tai sitä

vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.

2.13.2 Esteellisyys Lappia-konsernissa

Osakeyhtiölain 6 luvun 4 ja 19 §:ien mukaan hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja ei saa osallistua hänen ja yhtiön valista sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa ottaa osaa yhtiön ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, mikäli hänellä on siitä odotettavana olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhtiön edun kanssa.

2.13.3 Sidonnaisuudet

Kuntalain 84.2 §:ssä tarkoitetun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Konserniyhteisöjen hallituksen jäsenyydet on perusteltua ilmoittaa aina.

2.13.4 Lähipiiri ja intressitahot

Osakeyhtiölain 8:6 §:n mukaan yhtiön ja toisen henkilön katsotaan kuuluvan toistensa lähipiiriin, jos toinen pystyy käyttämään toiseen nähden määräysvaltaa tai pystyy käyttämään huomattavaa vaikutusvaltaa sen taloutta ja liiketoimintaa koskevassa päätöksenteossa. Yhtiön toimintakertomuksessa on myös erikseen ilmoitettava rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset yhtiön lähipiiriin kuuluvalla sekä niiden pääasialliset ehdot, jos rahalainojen, vastuiden ja vastuusitoumusten yhteismäärä ylittää 20 000 euroa tai viisi prosenttia yhtiön taseen omasta pääomasta.

Kirjanpitoasetuksen (1339/1997) 2:7b §:n mukaan tilinpäätöksen liitetietona on esitettävä tiedot kirjanpitovelvollisen ja tämän lähipiiriin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Myös tavanomaisin ehdoin toteutetuista lähipiiriliiketoimista tulee ilmoittaa liitetiedoissa, jos se on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Lähipiirillä tarkoitetaan edellä mainittua pykälää sovellettaessa lähipiiriä sellaisena kuin se on määritelty kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa.

2.14 TIEDOTTAMINEN

Kuntalain 29 §:n mukaan kuntayhtymän on sopivin tavoin tiedotettava asiakkaille yhteisön tai säätiön toiminnasta silloin, kun se hoitaa kunnallista toimintaa.

Tytäryhtiön on annettava riittävän kattavat tiedot tiedottamista varten. Ennen tietojen antamista yhtiön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhtiölle haittaa.

Yhtiötä koskevasta tiedottamisesta vastaa yhtiön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä Lappian puolesta yhtymähallitus ja konsernijohto. Yhtiön tiedottamisen on tuettava Lappia-konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevilla asioilla tulee huomioida Lappian yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

2.15 KUNTAKONSERNIN TARKASTUS

2.15.1 Tilintarkastus

Kuntalain 122 §:n mukaisesti yhtymävaltuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön. Yhteisön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT- tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Tilintarkastusyhteisö voidaan valita enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Lappian tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava Lappian tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Tilintarkastajan valinnasta päättää tytäryhteisön yhtiökokous.

Tilintarkastajalla on oikeus tarkastaa yhteisön toimintaa ja tavoitteiden toteutumista haluamassaan laajuudessa. Yhteisö antaa tarpeelliset tiedot ja avustaa niiden saannissa.

2.15.2 Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaisesti yhtymävaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava yhtymävaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko yhtymävaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet Lappia-konsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on huolehtia Lappian ja tytäryhteisön tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää tytäryhteisöltä tietoja yhtiövaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen ja Lappia-konsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhtiön toimielimen jäsenen tai palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

2.15.3 Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa. Sisäinen tarkastus auttaa konsernijohtoa sen riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arvioinnissa ja kehittämisessä. Sisäinen tarkastus arvioi sisäisen valvontajärjestelmän ja riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta sekä tuloksellisuutta ja pyrkii siten edistämään Lappian ja Lappia-konsernin tavoitteiden saavuttamista. Sisäisen tarkastuksen tehtävät määritellään hallintosäännössä sekä yhtiöhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa.

Sisäisellä tarkastuksella on oikeus pyytää tytäryhteisöltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisön toimintaa ja taloutta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Sisäisen tarkastuksen henkilöstö ei saa paljastaa sivulliselle haltuunsa mahdollisesti saamaansa salassa pidettävää tietoa.